

dynamisch labyrint stedelijk museum amsterdam

robert rauschenberg

martial raysse

niki de saint phalle

daniel spoerri

jean linguely

per olof ultvedt

DYLABY

september 1962 catalogus 314 foto's ed van der elsen

over kunstenaar en publiek wordt veel geschreven
over het contact tussen beiden
en de moeilijkheid dat contact tot stand te brengen
de kunstenaar werkt in zijn atelier
als hij geluk heeft komt het werkstuk in een museum
en als het hem heel goed gaat
vindt hij in zijn krant een reactie op zijn werk

het publiek heeft een meer of minder vage voorstelling
van wat het in een museum zou moeten vinden -
wanneer het zich werkelijk binnen waagt
beantwoordt de inhoud
soms wel aan de voorstelling
maar dikwijls niet
maar men kan er tenminste al wat vertrouwds vinden
een kop koffie, een reproductie, een boek
en men kan hardop praten over het geziene
of lachen
men vindt er niet meer de eenzaamheid
alleen of getweeën

nu zijn er een aantal kunstenaars bijeengekomen
uit verschillende landen
die het publiek willen laten deelnemen aan hun werk
mee laten tasten, laten kijken, mee laten doen
ze gaan daarbij uit van heel gewone dingen
de gewaarwordingen wanneer ge tastend door het donker gaat
de verrassing wanneer ge een deur opent
de nieuwe kleurige wereld van het plastic
de machine die beweegt
maar zonder praktische zin
de schiettent, waarin ge niets kapot maakt
maar meehelpt de voorwerpen kleur te geven

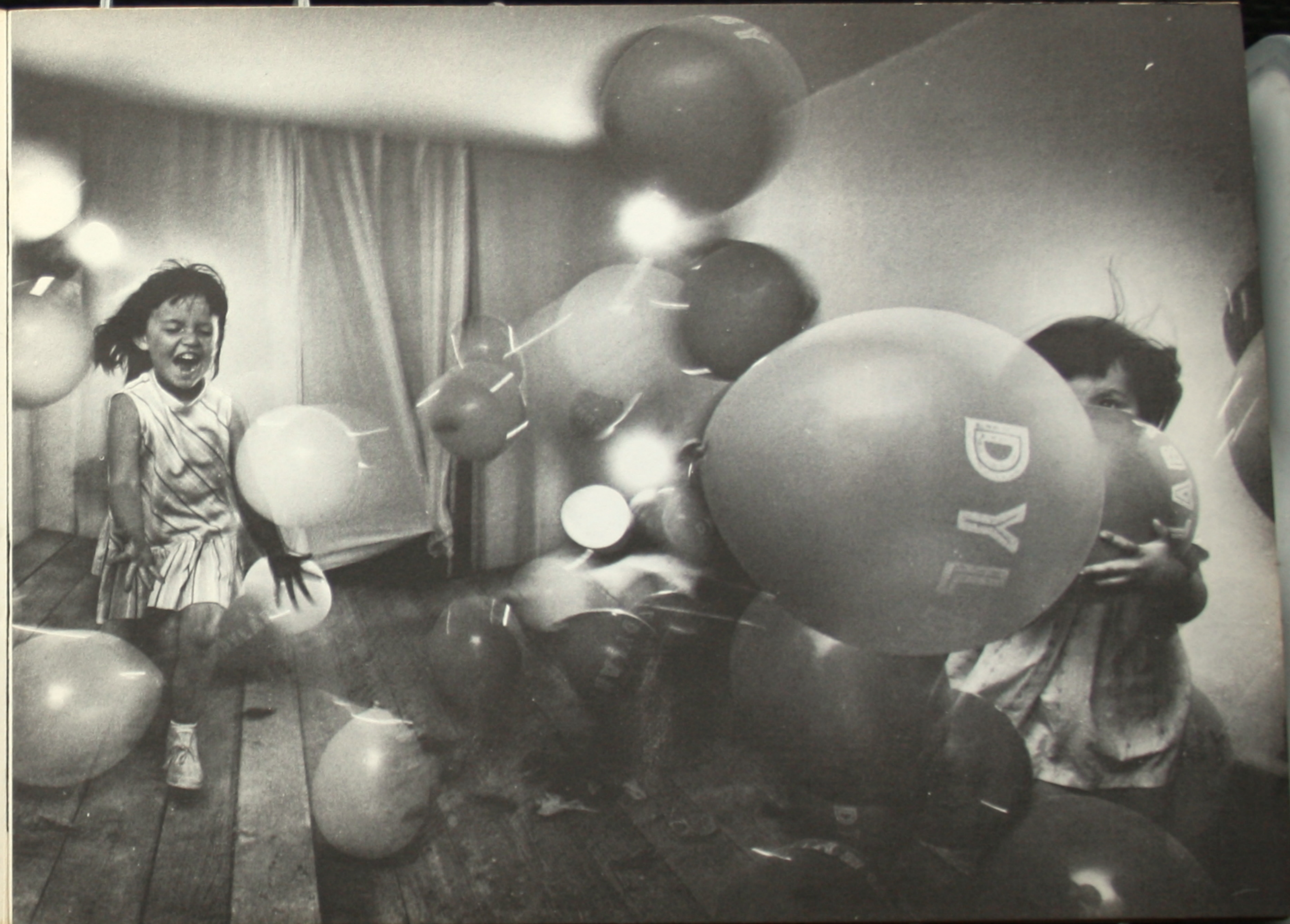
zes kunstenaars hebben in zeven ruimten
een wereld geschapen vol afwisseling
vrolijk, griezelig, luidruchtig en stil
waarin de bezoeker gelegenheid heeft
om zich op te winden, te lachen
na te denken
de bezoeker beschouwt de voorwerpen niet van buiten
maar bevindt zich voortdurend er middenin
maakt deel uit van het geheel
misschien vraagt hij zich af
of hij nog wel in een museum is -
is een museum dan niet een plaats
waar kunstenaar en publiek
elkaar ontmoeten?

artists gathered from several countries
with the aim to let the public
participate in their work
to let you see, feel, cooperate with them

they start from daily life
the sensations you get
feeling your way through a labyrinth
the surprise when you open a door
the freshness of the coloured world of plastic
the machine that moves
but without practical purpose
the shooting gallery where you don't destroy
but help to colour the objects

.....
six artists in seven rooms
created surroundings full of variety
gay and weird, loud and silent
where you may laugh, get excited
or thoughtful

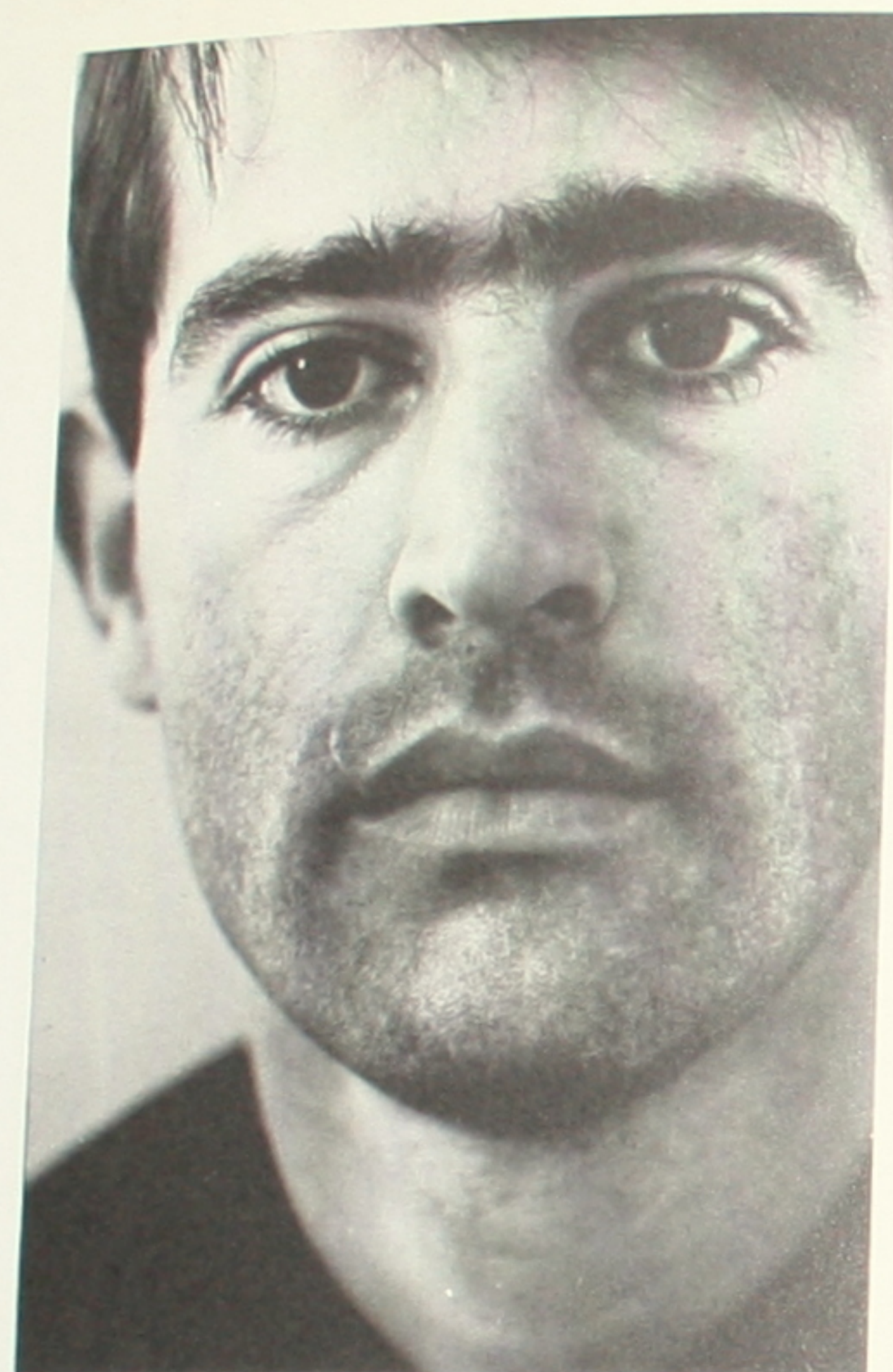
you are not outside the objects
but constantly within them
as part of the whole

daniel spoerri ♀

- 1951 zürich, studie klassieke dans
- 1952 parijs, idem
- 1954 bern, eerste danser aan de opera
- 1955 regie van enkele avant-garde stukken (o.a. ionesco en picasso)
- 1957 darmstadt, regie-assistent
- 1959 parijs, "edition mat", vermenigvuldiging van kunstwerken
- 1960 eerste "tableau piège"
- 1961 tentoonstelling in galerie schwarz, milaan en in galerie köpcke, koppenhagen
- 1961 "topographie anecdote du hasard" topografische beschrijving van een door het toeval ontstane situatie leeft en werkt in parijs

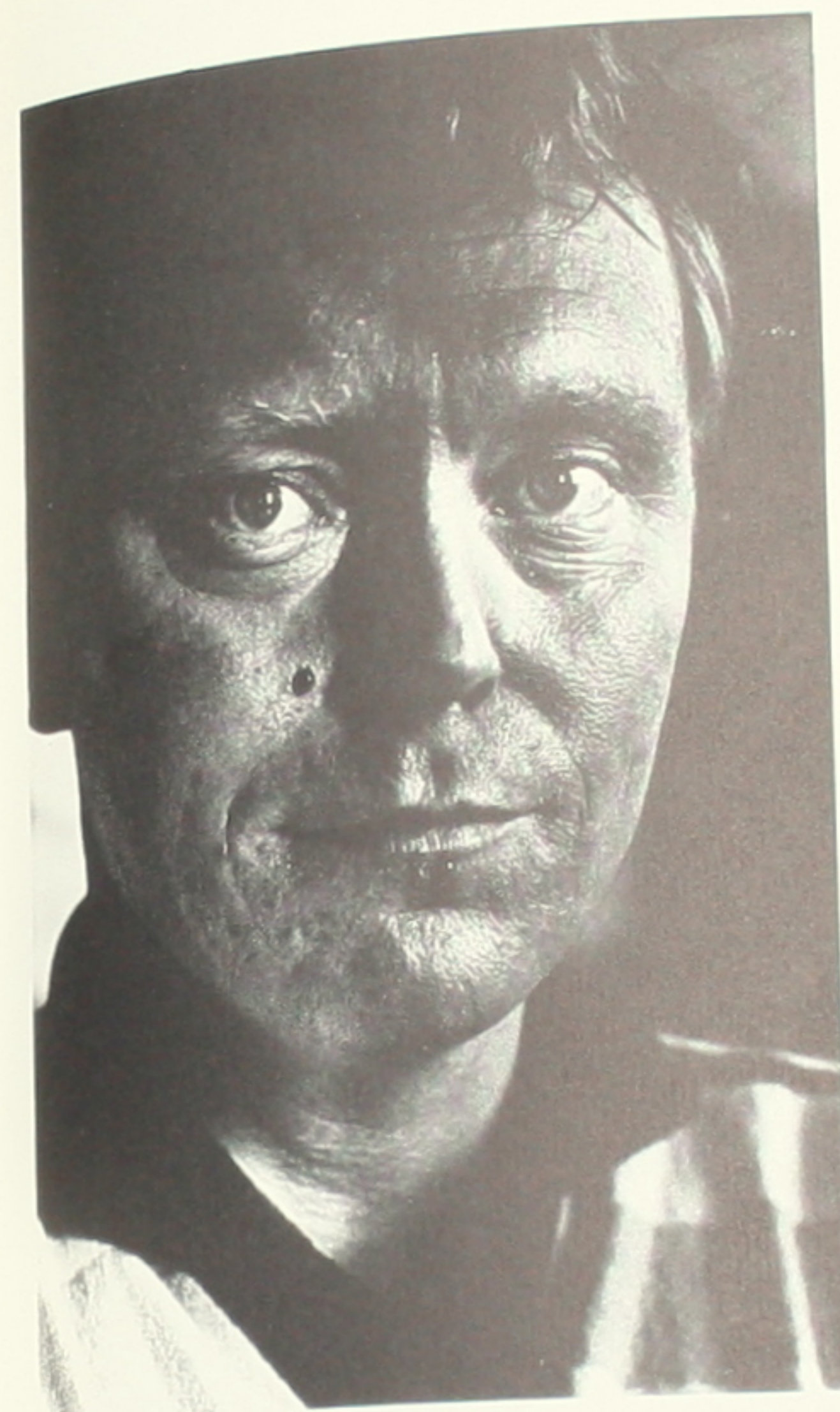
martial raysse 1936 ~~~

- 1957 nice, tentoonstelling in galerie longchamp
- 1959 eerste sculpturen van plastic
- 1960 deelname aan de "salon des réalités nouvelles", parijs
- 1961 tentoonstelling, samen met arman, in galerie schwarz, milaan
- deelname aan de tweede biennale van parijs en aan de tentoonstelling "the art of assemblage", museum of modern art, new york
- 1962 düsseldorf, tentoonstelling in galerie schmela leeft en werkt in nice

robert rauschenberg 1924 ~

- 1953 eerste tentoonstelling: stable gallery, new york
- 1958 en volgende jaren: tentoonstellingen bij leo castelli, new york
- 1959 deelname aan eerste biennale van parijs en aan de exposition internationale du surréalisme (parijs 1959, 1960)
- 1961 deelname aan de tentoonstelling "bewogen beweging" en expositie bij daniel cordier, parijs houdt zich de laatste tijd voornamelijk met sculptuur bezig
- leeft en werkt in new york

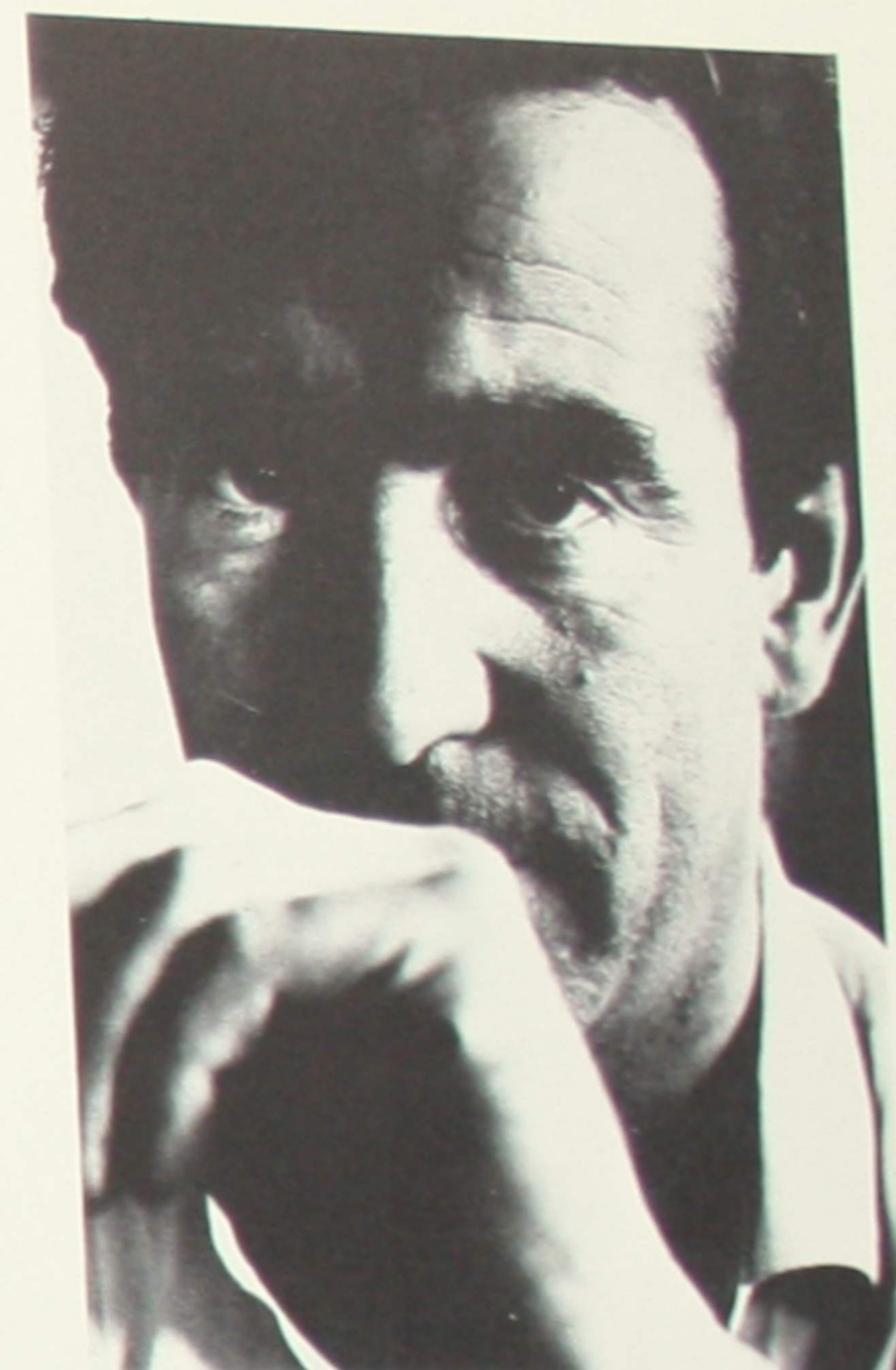
per olof ultvedt ☉

- 1958 eerste grote bewegende houtconstructie
- 1961 bewegende houtconstructies op de tentoonstellingen "bewogen beweging" in amsterdam, stockholm en koppenhagen.
- 1962 houtconstructie voor het noordse paviljoen op de biennale in venetie
- leeft en werkt in stockholm

niki de saint phalle 1930 ♀

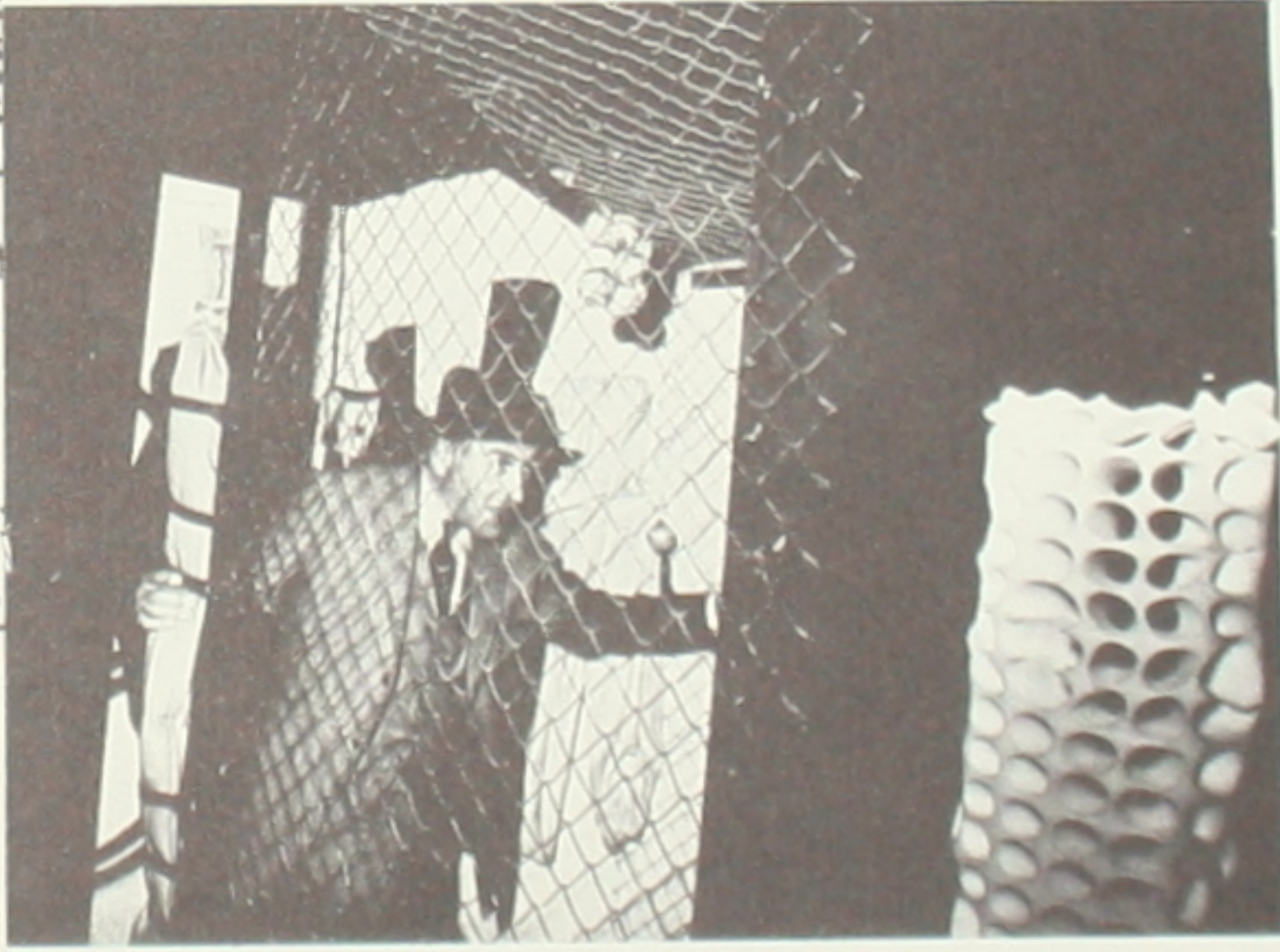
- 1952 begint te schilderen
- 1956 sankt gallen, eerste tentoonstelling, gaat reliëfs maken, bestaande uit gips en allerlei voorwerpen.
- 1960 "tableau flechettes" (geëxposeerd op de tentoonstelling "bewogen beweging")
- 1961 stockholm, openbare schiet-manifestaties. parijs, tentoonstelling in galerie j. koppenhagen, tentoonstelling in galerie köpcke
- 1962 belangstelling voor voorhistorische en andere monsters en voor religieuze kunst
- tentoonstelling in galerie rive droite, parijs
- leeft en werkt in parijs

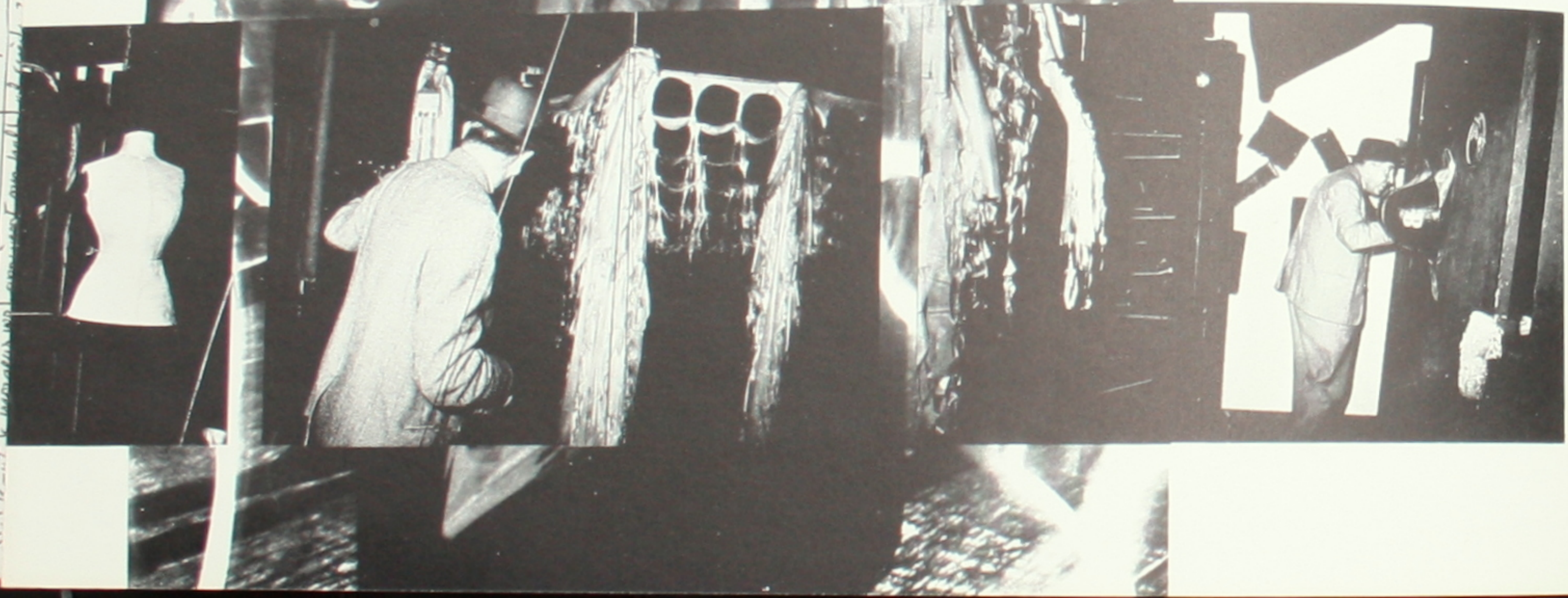
jean tinguely 1925 ♂

- 1954 eerste "metamechanische" werken
- 1955 geluidmakende reliëfs en eerste tekenmachine
- 1957 "meta-matic" (tekenmachine)
- 1960 "hommage à new york" - zichzelf vernietigende constructie ("sculpture-spectacle"), gemaakt op binnenplaats van het museum of modern art, new york
- 1961 deelname aan de tentoonstelling "bewogen beweging"
- 1962 nevada, "étude pour une fin de monde", zichzelf vernietigende constructie
- leeft en werkt in parijs

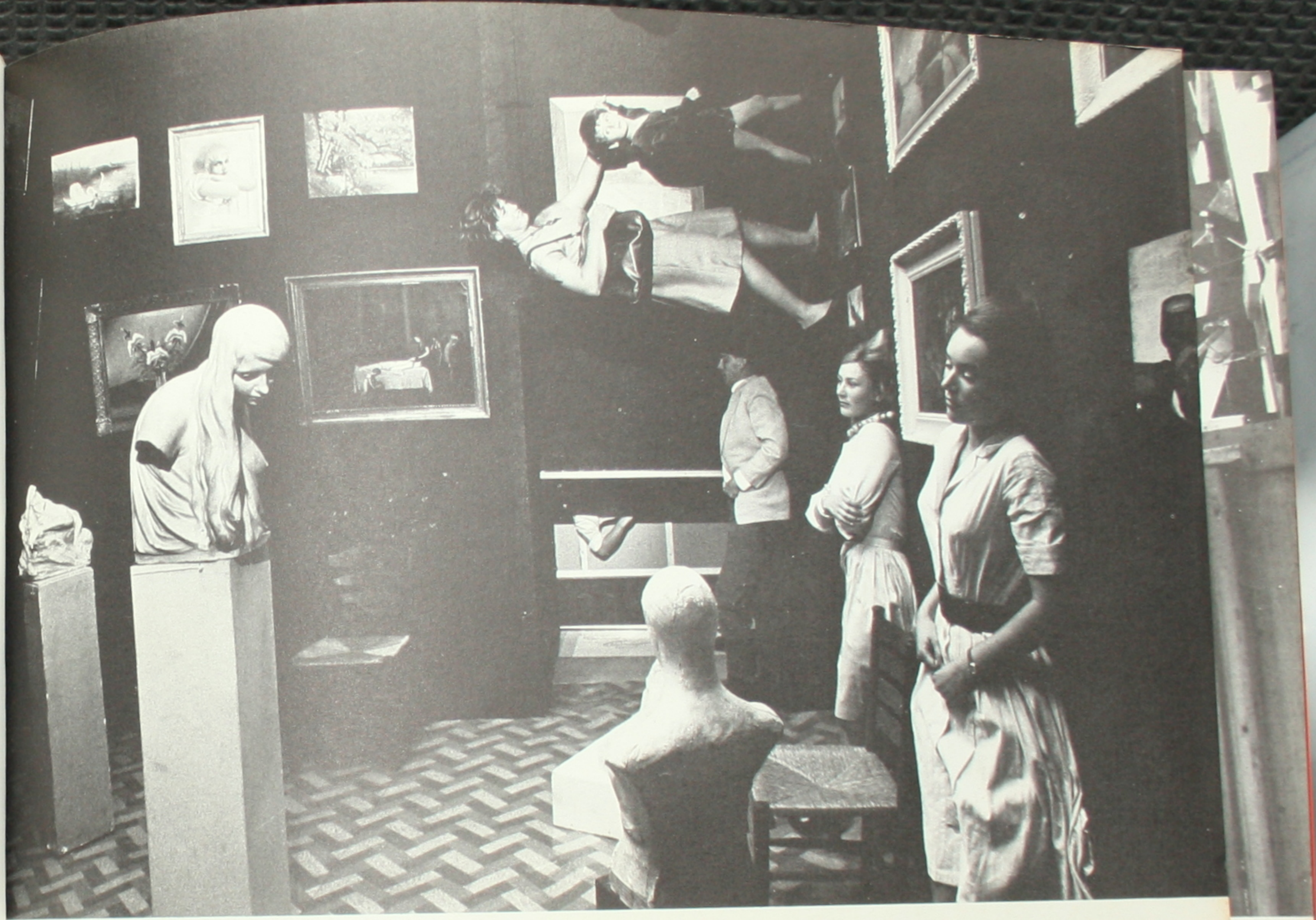
	raayse	spoori	ultredt	niki	Tinguely
9/8	kwam 's morgens per vliegtuig uit de stad en liep in de stad te koop te pakkens.	arrivent om half twee voor vliegtuig uit hier.	komt van trein uit stadhouders, heeft in het museum porties hebben.	komt 's morgens samen met Tinguely per auto uit busst aan.	
10/8	bespreking met sandberg over de voren die dy laby moet krijgen. niki zegt een schietent met bewegende zandjes voort te willen maken wil een dierbaar labymet in elkaar zetten waar men op de toot doorheen moet - ook wil hij ergens een kabin maken waar de bezoeker een of zoets kan pakken. Tinguely zegt dat hij hier en daar waar het zo uitkomt een of andere spaz schippen, geheel in plastic. zduwen berg heeft nog 9 en enkel idee maar belooft te zullen gaan maken. na de bespreking zondagavond door de helders van het museum om het aan te zette materiaal in eigen hand te nemen - want maand heeft ook maar iets meegenomen, alles moet ter plaatse in elkaar gezet worden. bezondere discussies over de verdeling van de zalen en de grootte van de beschikbare ruimte.	gaat naar het waterloopen en komt met drie zwembaden terug.	gaat naar het waterloopen en komt met drie zwembaden terug.	gaat naar het waterloopen en komt met drie zwembaden terug.	is vooruit het waterloopen terug te zien en komt op een bontmeentel.
11/8	alle mogelijke materialen, vooral hout, blaast een ballon op. wil een plastic zwembad kopen en doet dat 's middags. wil een bad nemen.	gaat naar het waterloopen en komt met drie zwembaden terug.	loopt op het waterloopen en komt om zich te laten zien. kninnen verplegen te kninnen verplegen.	bezoekt met Tinguely eerst de kerk en dan met een kerkbezoeker met schippers.	bezoekt met Tinguely eerst de kerk en dan met een kerkbezoeker met schippers.
12/8	duikt weer op en begint onmiddellijk te werken aan een soort sculptuur met een staakplank als middel punt.	bezoekt de zwaarte ruimte. bevestigt een fles met een dopje en steekt water en maakt een licht e onder in een doosje. chauffeur van raayse terug.	werkt als een verzetene. wordt door Tinguely geloopt. als een raayse aan het tunneren. heeft moeilijkheden met het vinden van nog meer hout. wateren.	werkt als een verzetene. wordt door Tinguely geloopt. als een raayse aan het tunneren. heeft moeilijkheden met het vinden van nog meer hout. wateren.	bezoekt met Tinguely eerst de kerk en dan met een kerkbezoeker met schippers.
13/8	brek man terug van vakantie, waardoor de hont situatie op schrijft de hele dag. breken op het terras, in de zom. 's middags vraagt puterson waarom hij niet werkt.	ontdekt het met apparaten van niki wat het werk erg wegensaliditeit bevestigt onmiddellijk een geïntel en vel rypen schuim - plastic.	maakt zijn eerste bewegende la. krijgt meer hout. vagen steen, uit deenmarzen komt hem helpen.	maakt zijn eerste bewegende la. krijgt meer hout. vagen steen, uit deenmarzen komt hem helpen.	maakt zijn eerste bewegende la. krijgt meer hout. vagen steen, uit deenmarzen komt hem helpen.
14/8	heeft de post in. maakt om vijf uur 's middags een muurwerk.	trengt hier en daar verborgen verlichting aan in het donkere labymet.	werkt flink door.	vindt goed gips.	begint aan de machine onder de vloer, bij de stuitcont.
15/8	neemt een bad. moete van zijn been zo lousrig geweest. laat het idee vallen om naar het zwembad te gaan.	werkt aan het hie in daar ongedijle maken van de vloeren. wordt geholpen door de cand door robin page die tegels de veretere voorbereiding voortdurend labymet helpt.	maakt een hele serie deuren.	maakt een zin en een maan. chéme gebuilde maken om anderen voor zich te laten werken.	verruigt een zware radio. maakt de bewegende zochtaats in spoori's labyruut.
16/8	heeft acht 's morgens op het museum om de lunnetuur en de kluis te kluisen op te kluisen.	werkt aan de geluidskablatie van het donkere labymet.	maakt nog meer deuren, door page geholpen. begint zijn hantel in aards, dank zij...	werkt op nieuw aan een machine met radio. L.A.T. A.T. Ab	werkt op nieuw aan een machine met radio. L.A.T. A.T. Ab

Reinhold
Rayss
Sporri
Ulmer
Niki
Tingely

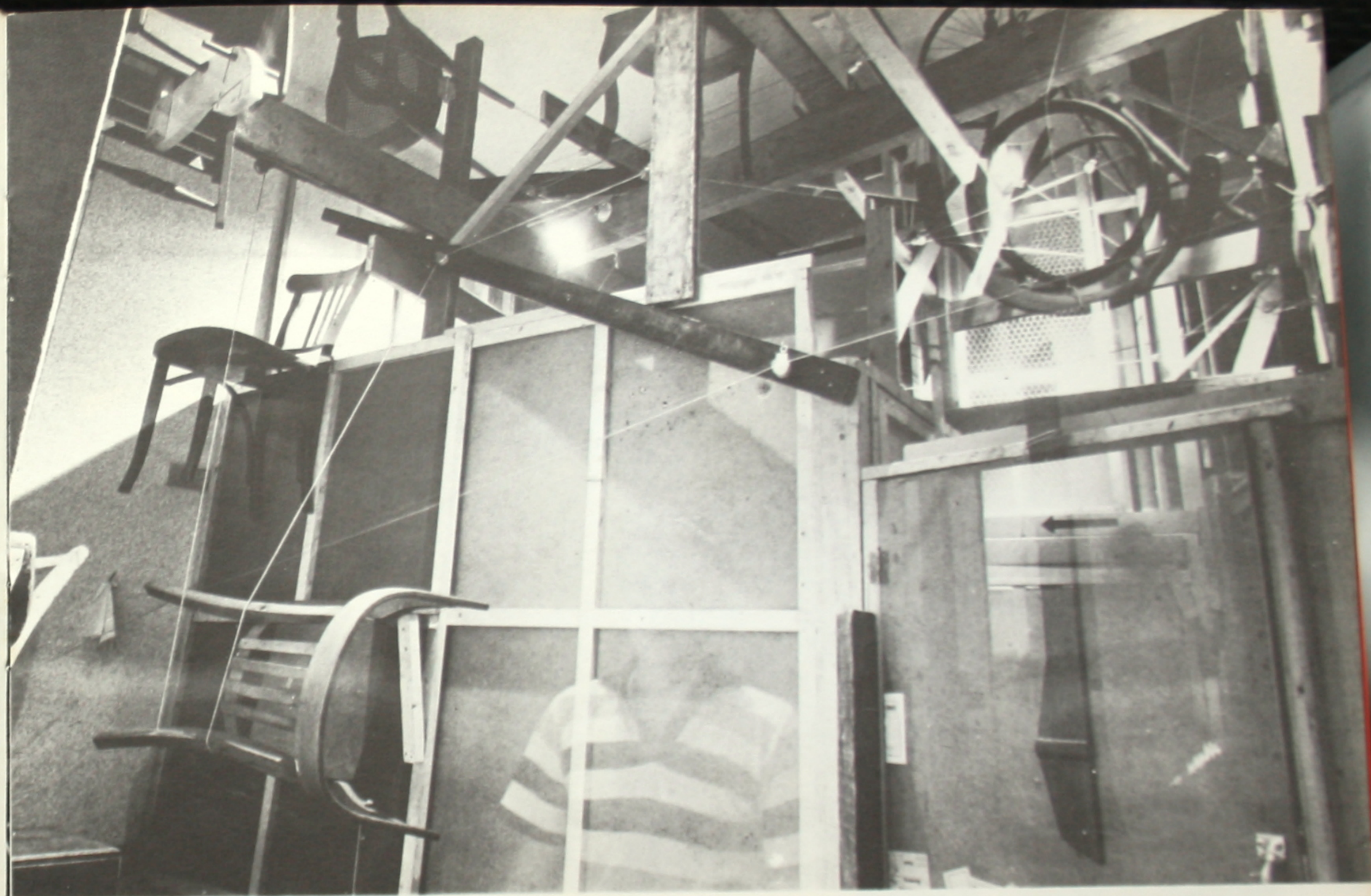

SPOERRI

ULTVEDT

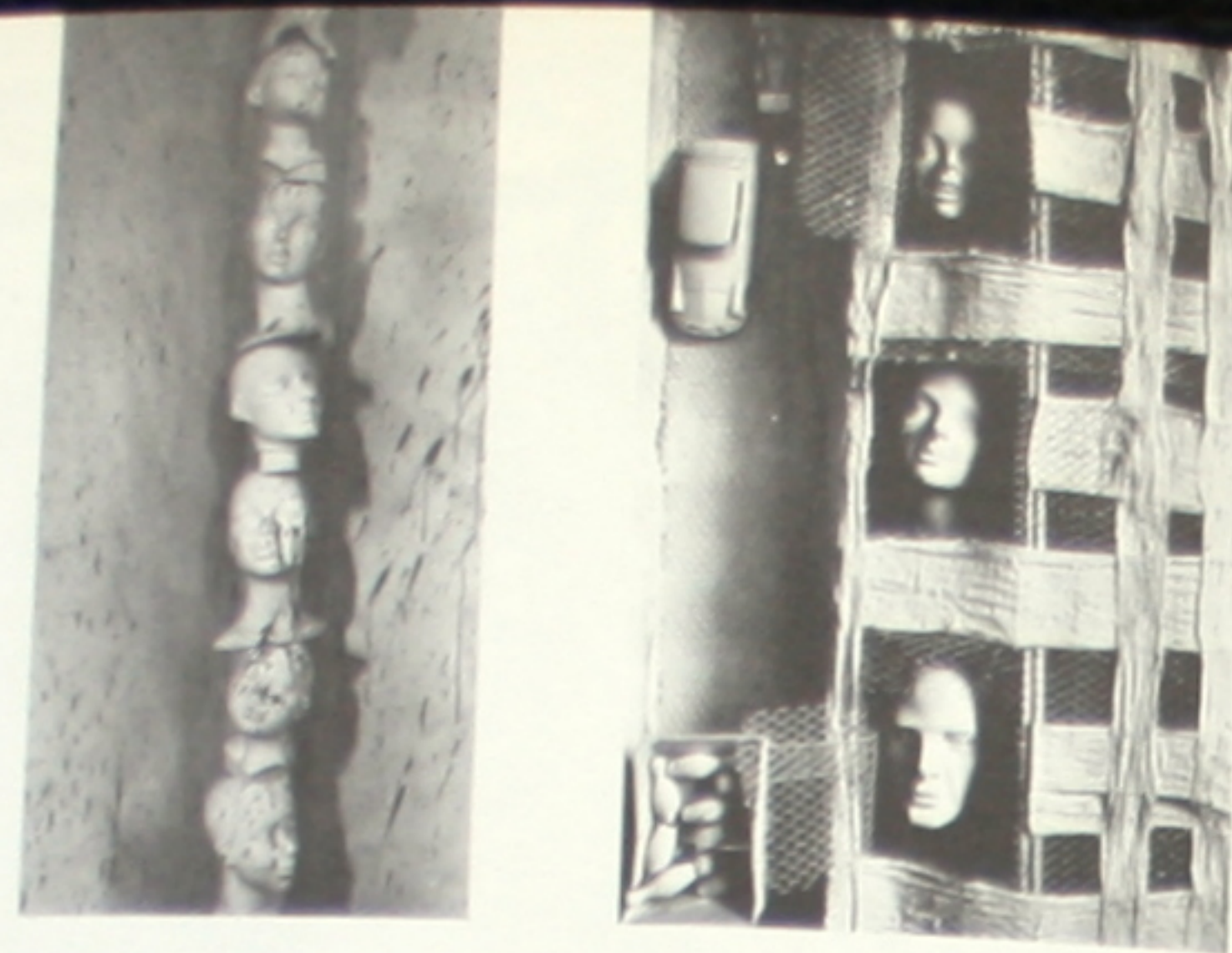
RAYSSE

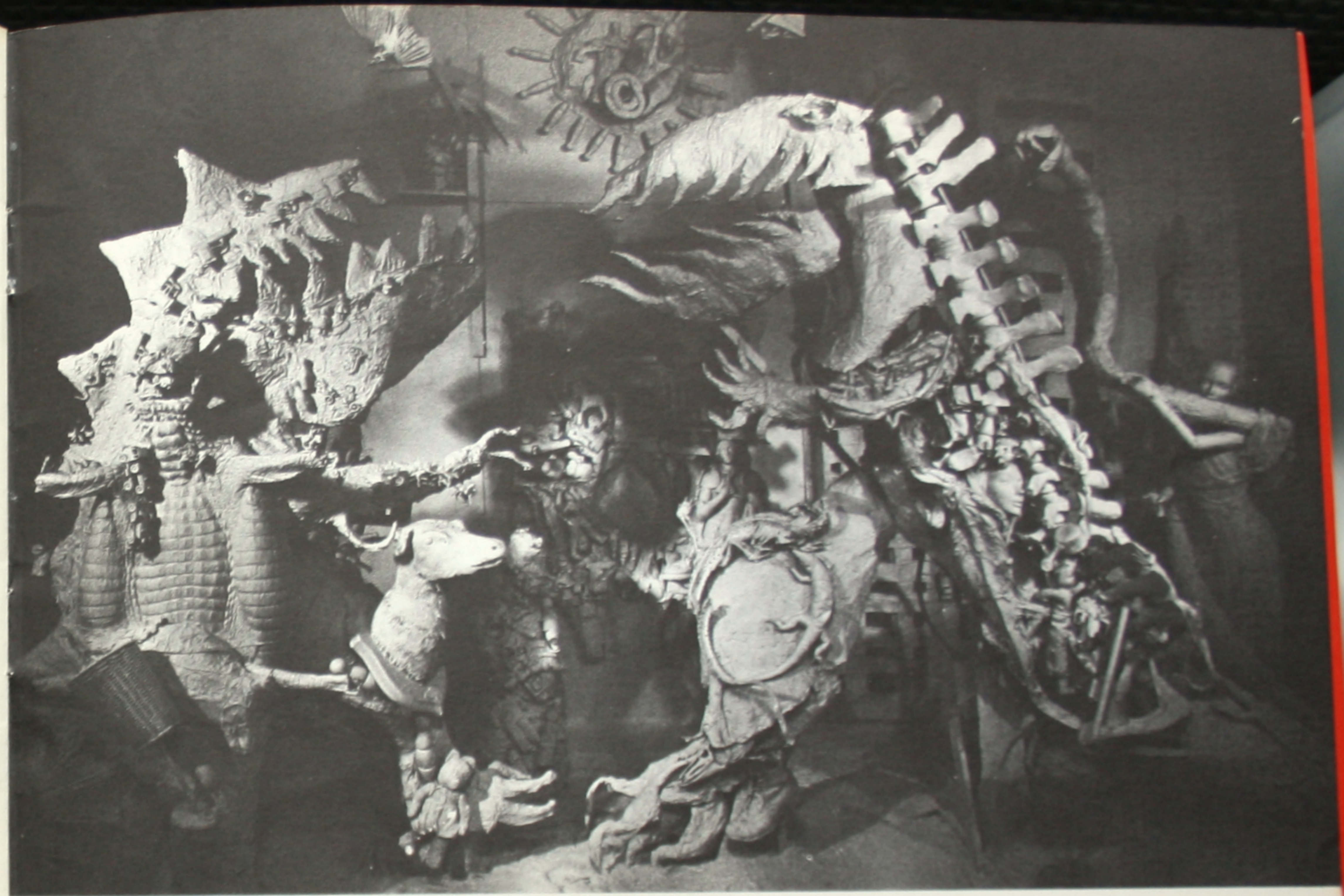

TINGUELY

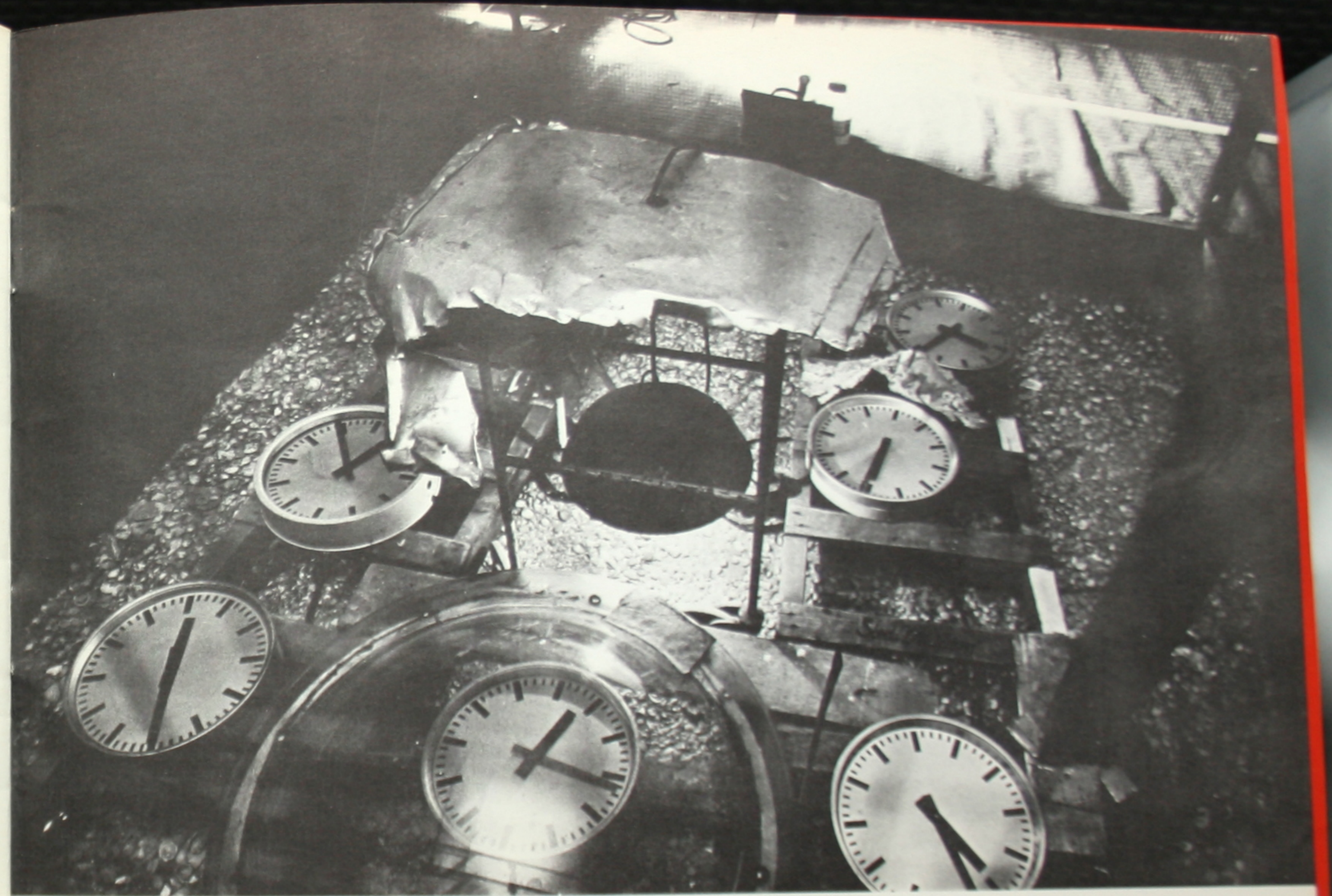
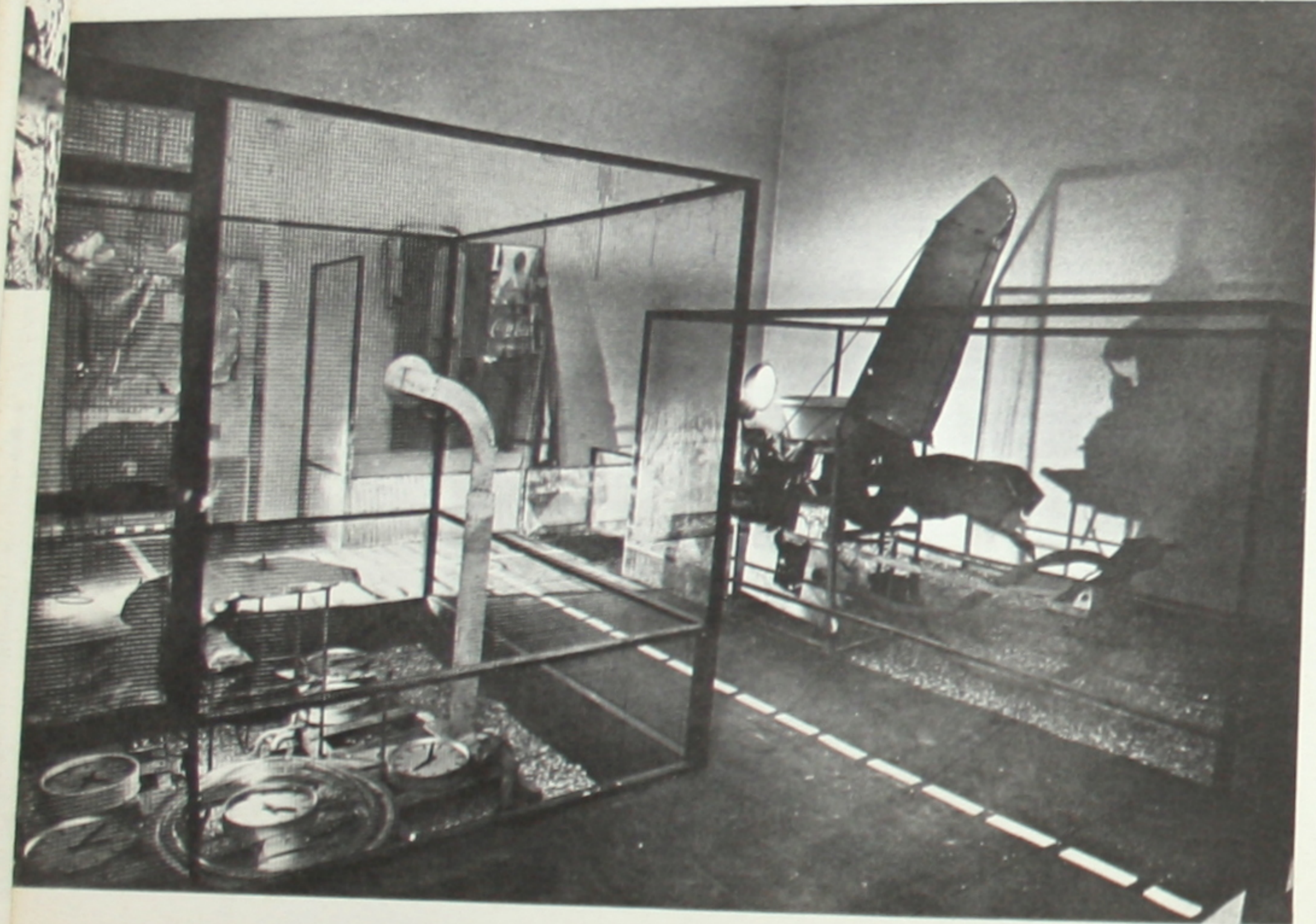

DE ST PHALLE

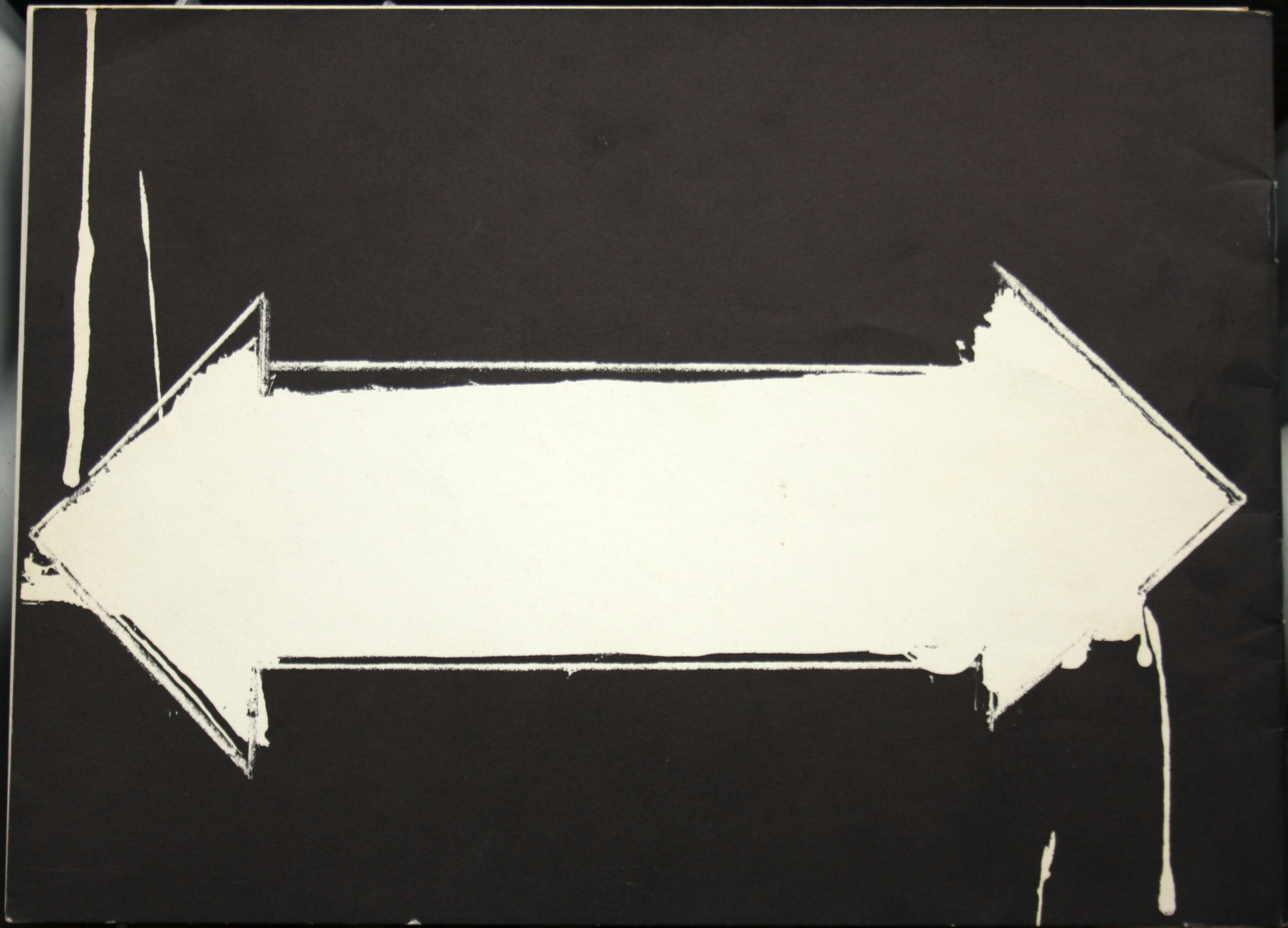

RAUSCHENBERG

- parijs 1953** tinguely en spoerri houden zich bezig met de verhouding toeschouwer-toneelspeler. ze vinden dat er een eind moet komen aan de tegenstelling tussen de activiteit van de toneelspeler en de passieve rol van de toeschouwer. ze proberen allerlei mogelijkheden tot activering van de toeschouwer, maar hun pogingen mislukken jammerlijk.
- stockholm 1958** hultén, nordenström, ultvedt en tinguely beginnen in een grote zaal een "festival d'art total" dat, eenmaal voltooid, er als een labyrinth uit zou moeten zien. twee projecten worden uitgevoerd: een bewegende houtconstructie door ultvedt en een reusachtige drie-dimensionale collage door nordenström en hultén. tinguely kan zijn machinerie niet realiseren omdat de zaal door de eigenaar niet verder ter beschikking wordt gesteld.
- darmstadt 1959** bremer en spoerri schrijven een theoretische tekst "beispiele für das dynamische theater", waarin de toeschouwer tot speler geproclameerd wordt (verschenen in de darmstädter theaterblätter en in movens, wiesbaden 1960).
- antwerpen 1960** in anderhalf uur construeren tinguely en spoerri een perfect functionerend "autotheater", waarin de toeschouwer opdrachten uit moet voeren die door flexibele spiegels vertekend weergegeven worden (tekst door spoerri: dynamisk labyrint, autoteater-skådespel, verschenen in de catalogus rörelse i konsten, stockholm 1961).
- 1961** amsterdam (stedelijk museum), stockholm (moderna museet) en kopenhagen (louisiana museum) "bewogen beweging", een tentoonstelling van bewegende en beweegbare kunstwerken, waarbij van de bezoeker actieve deelname gevraagd wordt.
- parijs en bern 1961** luginbühl, spoerri en tinguely ontwerpen (met model 1:50) een dynamisch labyrinth (dylaby) voor de schweizerische landesausstellung. voorgesteld wordt, het hele lunapark en verdere gebeurlijkheden onder te brengen in een honderd meter hoge staalconstructie. het geheel zou doorzichtig moeten zijn, zodat wat zich binnen afspeelt, van buitenaf als een soort theater te zien zou zijn. het project wordt als "on-zwitsers" van de hand gewezen.
- 1962** niki de saint phalle, ultvedt, spoerri en tinguely onderhandelen met de organisatoren van de muziekdagen in donau-eschingen, over een dynamisch labyrinth, dat een levensduur van maar vier uur zou hebben. de onderhandelingen zijn nog gaande.
- amsterdam 1962** het stedelijk museum scheidt voor niki de saint phalle, rauschenberg, raysse, spoerri, tinguely en ultvedt de gelegenheid om in drie weken tijd een dynamisch labyrinth te bouwen.

IDYLLABY

I daniel spoerri

- 1 zoemer
- 2 fietswiel
- 3 schuimrubber vloer
- 4 draaibare zuilen
- 5 schuine vloer
- 6 fietsbanden
- 7 marmer
- 8 blitzlicht
- 9 oude kleren
- 10 bed
- 11 kippengaas
- 12 schuine vloer
- 13 rolschaats (tinguely)
- 14 fietswiel
- 15 paspop
- 16 brandweerhelm
- 17 draaischijf
- 18 rubberdraden
- 19 beweegbare wand
- 20 "tableau piège"
- 21 warm paneel
- 22 natte spons
- 23 closetpot
- 24 hagedis op sterk water
- 25 rood licht
- 26 ketting
- 27 vochtige wand
- 28 groene lamp
- 29 nooddeur
- 30 microfoon
- 31 matras

II per olof ultvedt

- A gesynchroniseerde radio (tinguely)
- 1 ingang
 - 2 buffet
 - 3 stoel
 - 4 hobbelpaard
 - 5 gebroken stoel
 - 6 contra gewicht (rieten been)
 - 7 deur met kippengaas
 - 8 cyther
 - 9 fietswiel
 - 10 dienblad met aluminium servies
 - 11 aluminium pan
 - 12 ruimte met contra gewichten
 - 13 mangel
 - 14 fauteuilrug
 - 15 gong
 - 16 niet gebruikte meubelen
 - 17 uitgang

III daniel spoerri

- 1 stoel
- 2 theekastje
- 3 beeld
- 4 lamp
- 5 schilderij

IV martial raysse

- 1 jukebox
- 2 badstoel met baadster
- 3 meisje met parasol
- 4 groen gras met vruchten
- 5 bad met plastic dieren
- 6 bonte vloer
- 7 zwarte tegels
- 8 meisje met zwaan
- 9 strand
- 10 strandspelen
- 11 de rand van het strand
- 12 zee in het zuiden

V niki de saint phalle

- 1 diplodocus lentus
- 2 tyrannosaurus rex
- 3 hoofdenzuil
- 4 raket
- 5 kathedraal
- 6 paspop
- 7 wolkenkrabber
- 8 vrouw met grote slang
- 9 en 10 mechanieken voor het monster en verzakjes (tinguely)

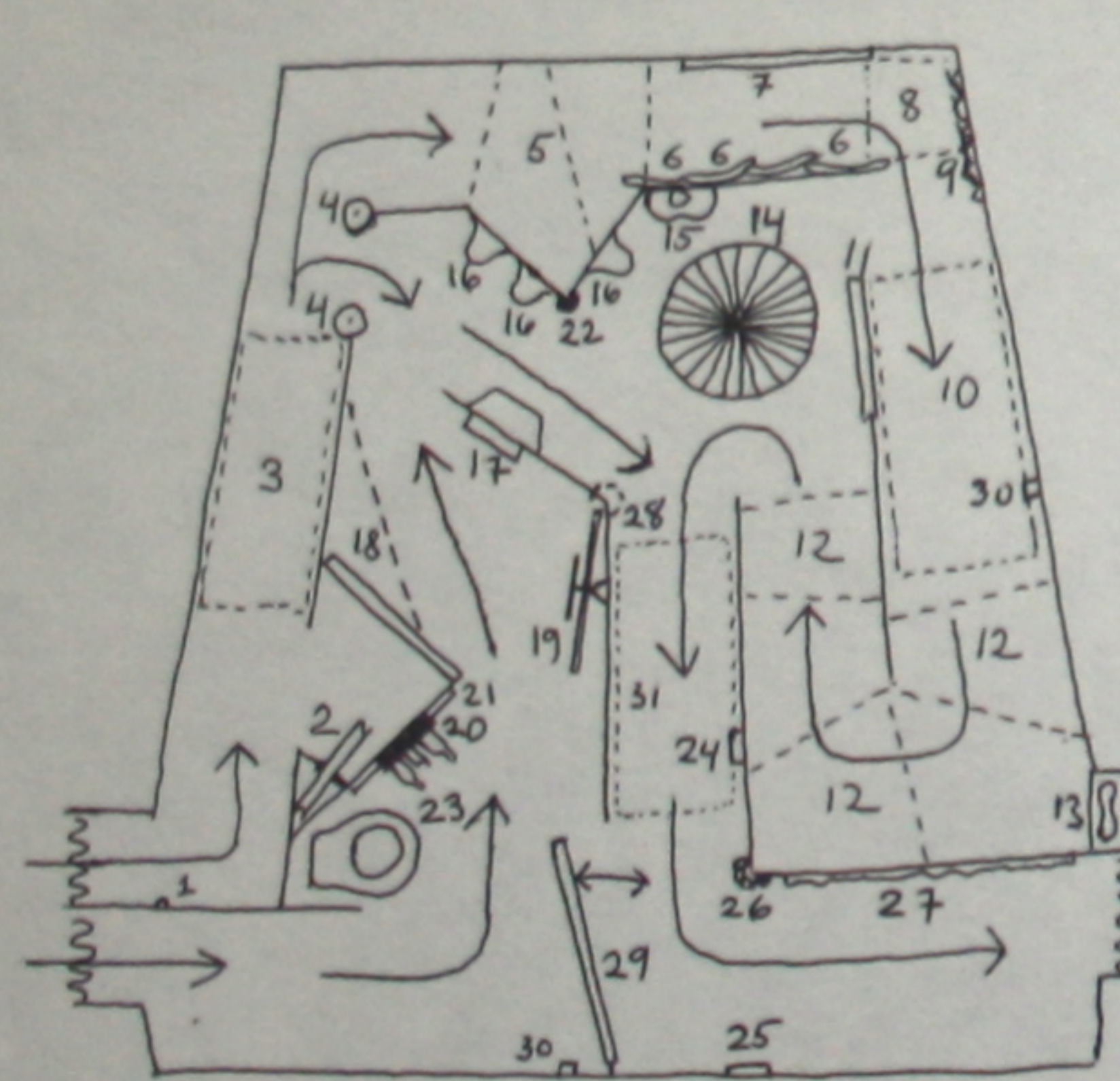
VI robert rauschenberg

VII jean tinguely

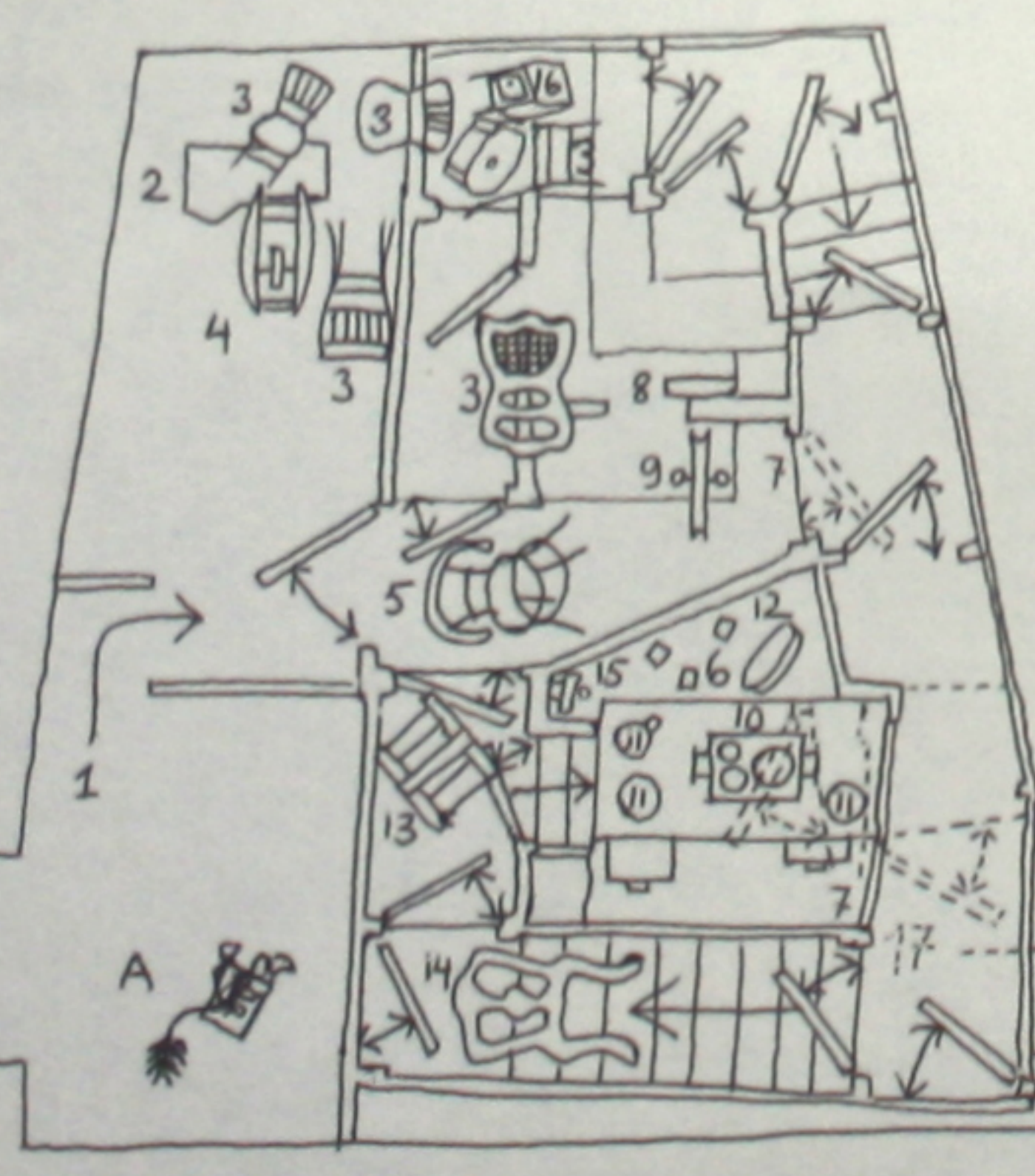
- 1 deur
- 2 canvas met coca cola bord
- 3 lamp
- 4 bad met water en luchtpomp
- 5 stukken van een vliegtuig, autoband, etc.
- 6 laag ding met licht en zes snel-draaiende klokken
- 7 fietsframe
- 8 tafel op wielen
- 9 tuin
- 10 witte wegmarkering
- 11 schelpen
- 12 grond
- 13 hout

VII jean tinguely

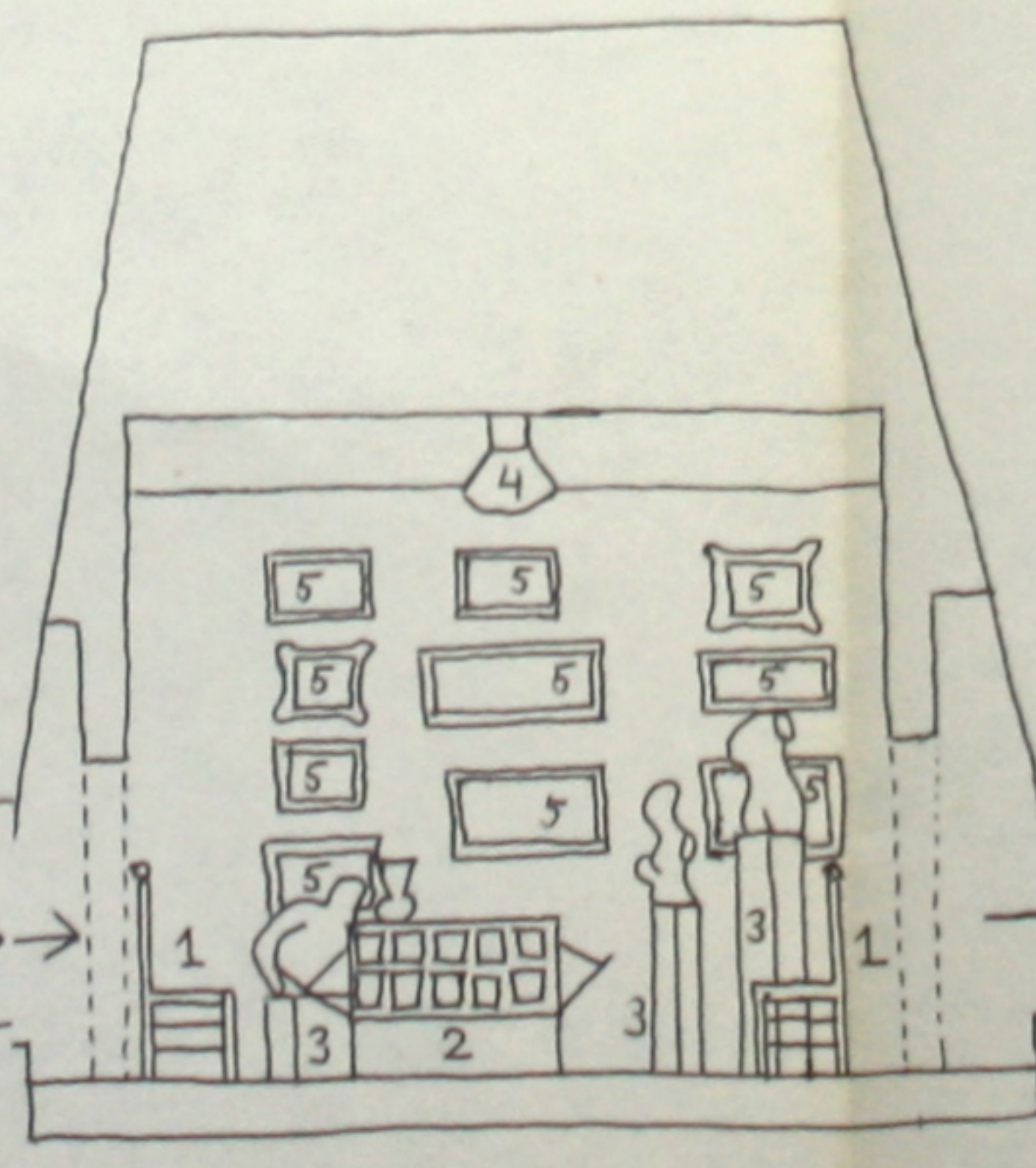
- 1 grote ventilator
- 2 kleine ventilator
- 3 luchtstroom
- 4 ballon
- 5 knappende ballon

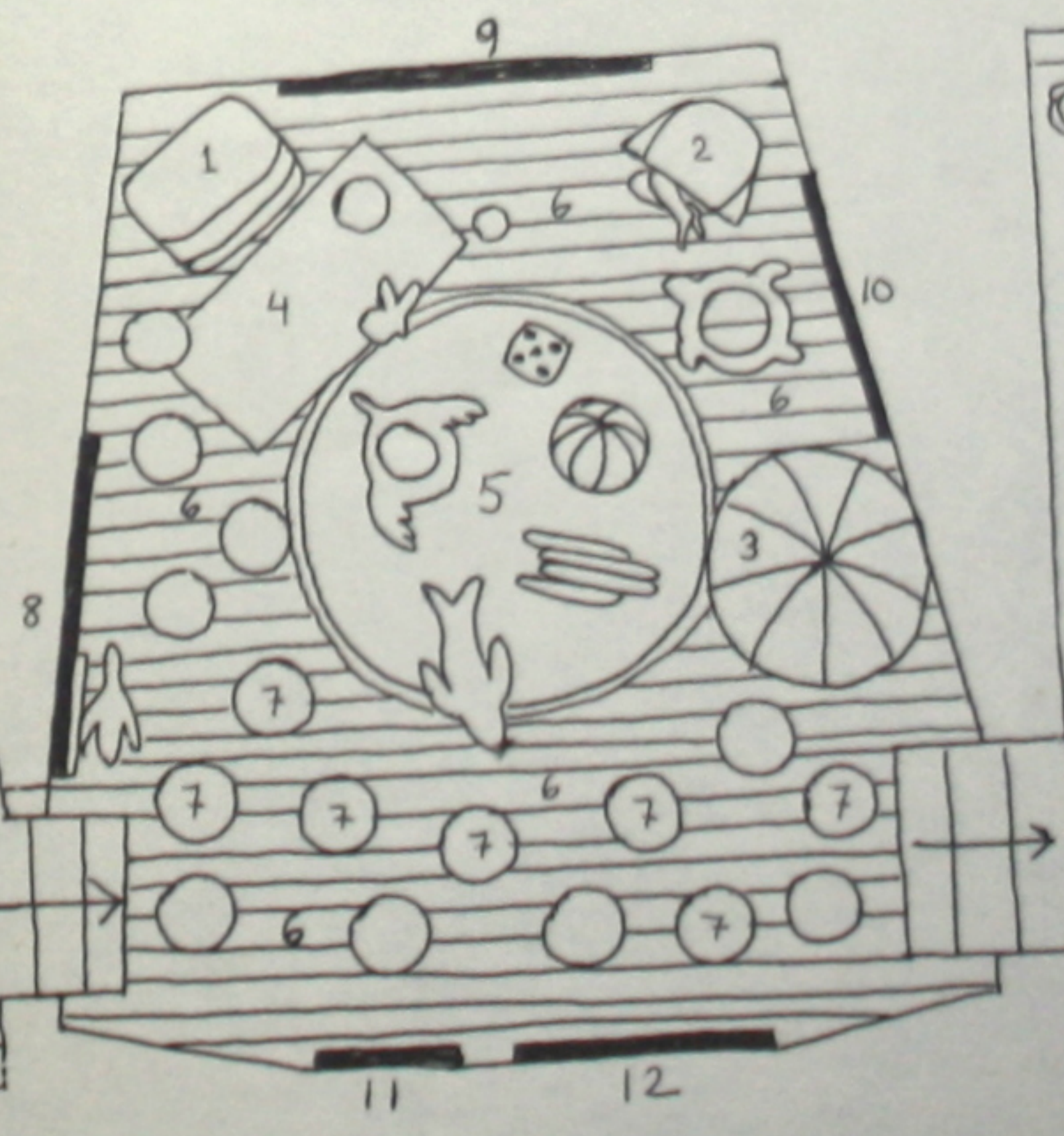
I

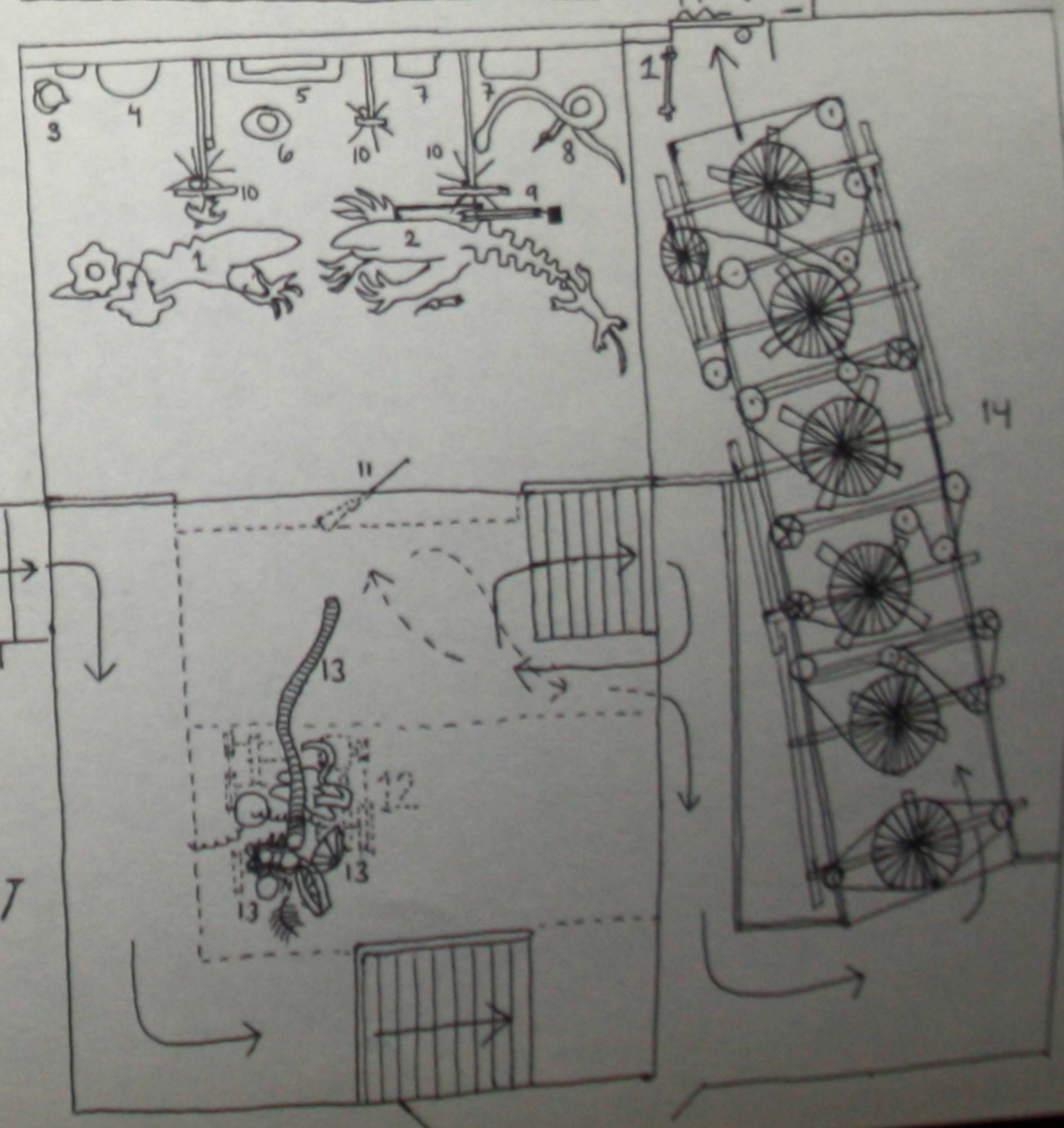
II

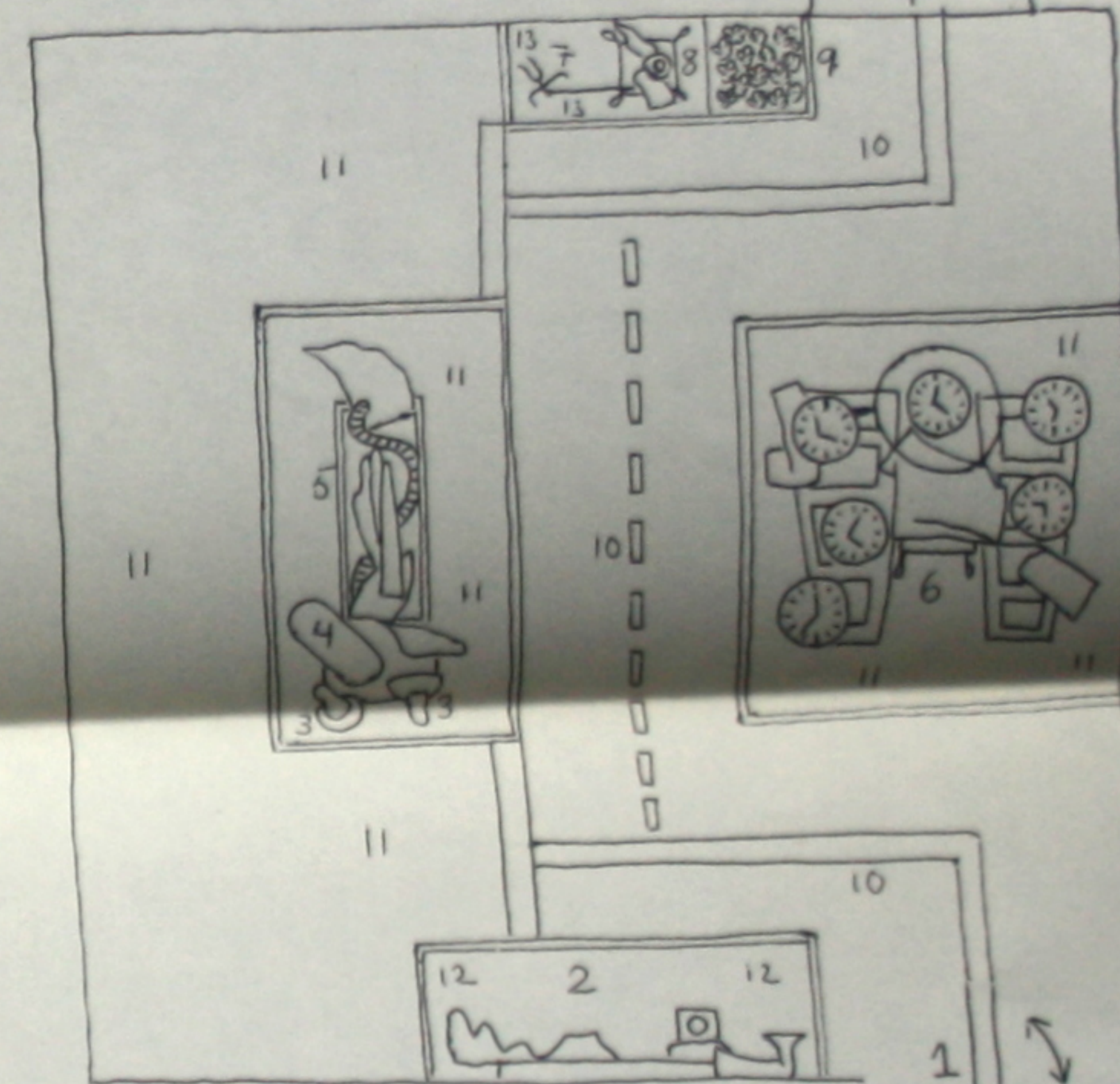
III

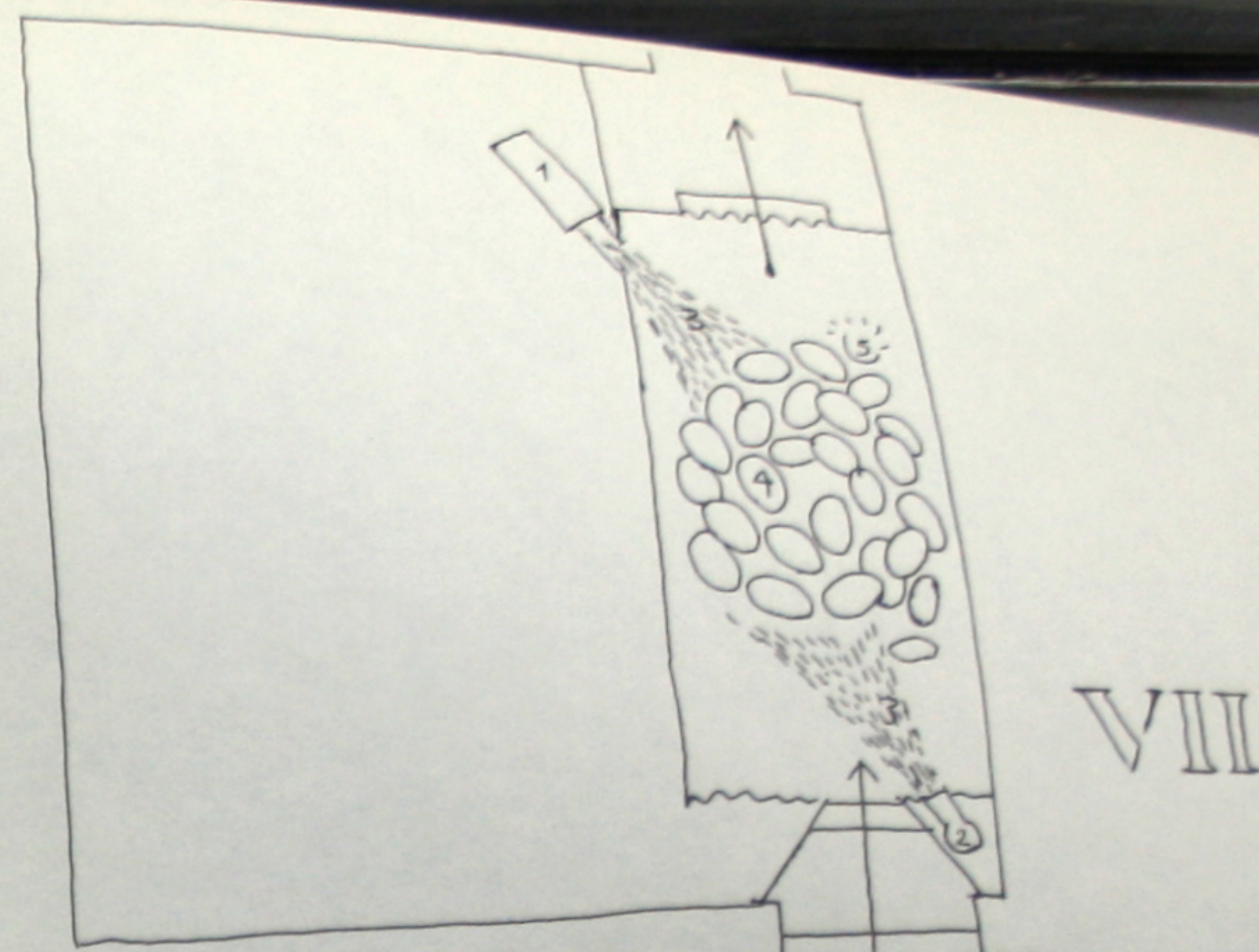
IV

V

VI

VII